

CISTERSCAPES

connecting Europe

Wągrowiec / Łekno
Loccum
Altenberg
Pforte
Langheim
Ebrach
Waldsassen
Plasy
Bronnbach
Zdar nad Sázavou
Velehrad
Maulbronn
Vyšší Brod
Zwettl
Morimond
Cîteaux
Rein
Stična
Kostanjevica na Krki

INFOZENTRUM

v oranžeriji Ebrach

CISTERSCAPES
connecting Europe

prejel nagrado 2024

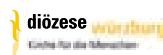
EUROPEAN
HERITAGE LABEL

Sponzor in
koordinator projekta

Ponudnik
financiranja

Kofinanziert von der
Europäischen Union

Gefördert durch

Bayerisches Staatsministerium für
Ernährung, Landwirtschaft, Forsten und Tourismus

Projekt LEADER v Svobodni deželi Bavarski, financiran v okviru
strateškega načrta SKP Nemčija 2023–2027

DOBRODOŠLI V ORANŽERIJ OPATIJE EBRACH!

Ilustracije Johann Christoph Volckamer: Nuremberške Hesperide, Nürnberg, 1708 [Bavarska državna knjižnica München VD18 14760916-001], str. 51, 38.

Oranžerije

Kdor je bil v baroku samospoštoval, je potreboval oranžerijo na svojem vrtu. Veliko truda je bilo vložena v gojenje eksotičnih rastlin in razstavljanje njihovih plodov.

Da so lahko prezimile pri nas, so potrebovale nezmrzal in svetlo lego. V ta namen so zgradili posebne zgradbe, oranžerije.

Ricciardo Meacci, Vrt Hesperid 1894.

Hesperides plodovi

Posebej priljubljeni so bili citrusi. Niso bile le vznemirljiv dodatek baročni mizi, pojavljajo se tudi v starodavnih junaških epopejah in so bile torej pokazatelj klasične izobrazbe vladarjev. Agrumi so bili imenovani "hesperidski sadeži" po nimfah iz grške mitologije, ki so na svojem vrtu varovale drevo z zlatimi jabolki.

A citrusi so tudi preprosto paša za čute!
Med svojim zimzelenim listjem hkrati cvetijo in plodijo. Njegov vonj naj bi poživil duha in dvigoval razpoloženje.

Danes lahko ponovno odkrijete stare sorte citrusov v našem informacijskem centru v Oranžeriji Ebracher.

Upamo, da boste uživali v preizkušanju!

Njo

EUROPEAN HERITAGE LABEL

ZNAK EVROPSKE DEDIŠČINE

priznava kulturne znamenitosti s posebno evropskim značajem.
Od aprila 2024 so Cisterscapes eden od 67 krajev identifikacije
evropske kohezije, ki so prejeli pečat.

Ti kraji ...

- ... posebjajo raznolikost evropske kulturne dediščine
- ... posredujejo znanje o zgodovini Evrope
- ... osvetlujejo razvoj skupnih vrednot Unije
- ... imajo čezmejni značaj

CISTERCIJANSKE POKRAJINE POVEZUJEJO EVROPO

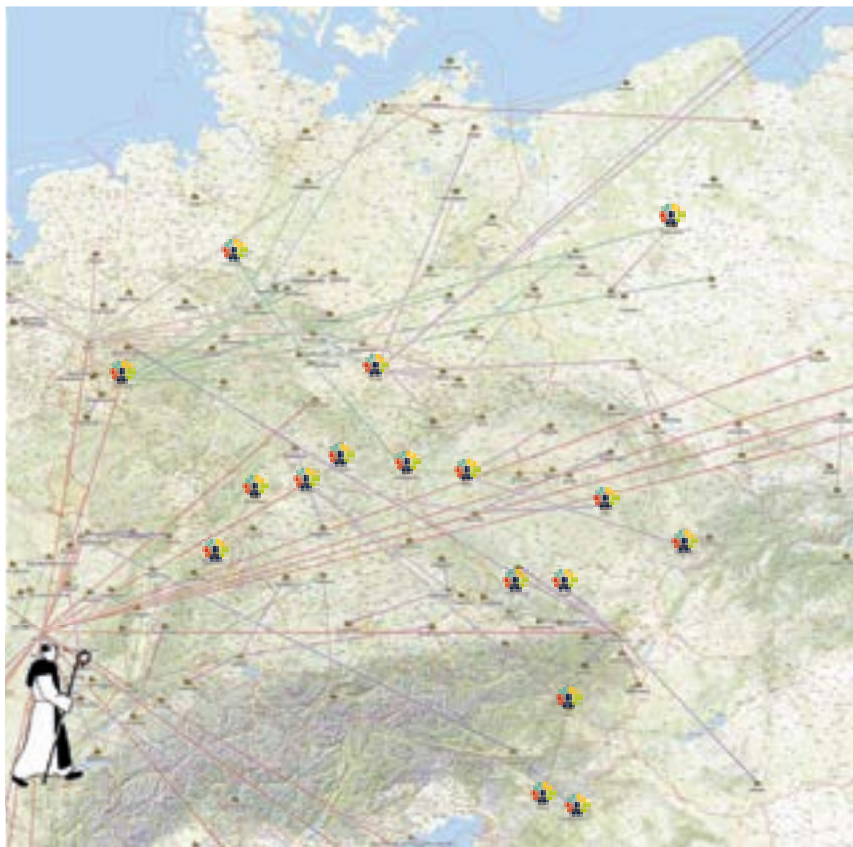
Cistercijani so verske ideale združili z najsodobnejšo znanostjo in kmetijsko prakso. Razvili so kulturne krajine po vsej celini. Pri tem širijo tehnične in kulturne novosti. Danes 17 samostanskih krajin iz 5 držav sodeluje v mreži Cisterscapes.

Kliknite tukaj za interaktivni zemljevid vseh trenutnih spletnih mest:

Evropsko omrežje v visokem srednjem veku?

Hčerinski samostani in matični samostani

Cistercijani (* 1098) so se hitro razširili po Evropi. Leta 1300 je bilo že 742 opatij!

Vsaka cisterza ustvari nove hčere (filiacija). Tako nastane mreža sorodnih samostanov, ki se redno obiskujejo (vizitacije).

Izmenjujejo znanje, strokovnjake, tehnične novosti in tudi rastline.

Vsi samostani Cisterscapes izhajajo iz skupne "matere", primarne opatije Morimond.

Prvotno so se vsi opati srečali enkrat letno v prvotnem samostanu reda v Cîteauxu.

Ilustracije - Naslov: Cistercijani ustanovili nove samostane. Expositio in Apocalypsim 1271, Cambridge University Library Ms.mm 5.31 fol.113.
Zemljevid: Samostani družine Morimond v Evropi (podrobnost), BEV, Bergfex.at 2008, 2015 GIS obdelava: Gunzelmann/Kemmler, BLfD; Montaža 2024: Karl

POT CISTERCIANCEV

Nova evropska daljinska pohodna pot gre po stopinjah nekdanjih menihov. Povezuje 17 pokrajin Cisterscapes na treh glavnih linijah s skupno skoraj 6500 km in se nadaljuje v francosko Burgundijo.

Odkrijte cistercijanske izlete na spletu!

Tipično cistercijanski samostan Izbira lokacije in ustanovitveni miti

Pogled s Frankenthaler Weg na samostan Langheim. Skica Konrada Geigerja 1792 Državna knjižnica Bamberg (IP 82h), foto: Gerald Raab, uredil R. Karl

Cistercijani svoje samostanske lokacije formulirano opisujejo kot "kraje groze in puste osamljenosti".

Legende o ustanovitvi krepijo mit o nedotaknjeni, negostoljubni divjini, ki jo menihi spremenijo v cvetočo pokrajino.

V mestih, utrjenih mestih in vaseh ni dovoljeno graditi samostanov

Kodex von Trient, pogleda IX, 3 (Brenn/Albramt 1988, 47)

Samostani so se nahajali sredi velikih gozdov. Ni bilo nenavadno, da so menihi sami ustvarili to 'gozdno samoto', potem ko so bila obstoječa mesta poseljena. Mit o divjini vključuje tudi tipično predstavitev kot čistilni red.

Samostani so bili v dnu doline. To so bile mokre, težke lokacije. Hidravlični inženiring je s kanali, mlini in ribniki to pomanjkljivost spremenil v dragocen vir.

Cistercijani so se pogosto nahajali na teritorialnih mejah in nikoli predaleč od osrednjih trgovskih poti.

V okoliških naselbinskih središčih so opatije vzdrževale mestna dvorišča za trženje presežkov iz lastnega gospodarstva samostanov.

ORA ET LABORA

Kot reformni ukaz se cistercijani sklicujejo na Pravilo sv. Benedikt. Posebej strogo razlagajo njeno navodilo »Moli in delaj!«. To vidijo kot zahtevo po samooskrbi. Vse, kar so opatije potrebovale, so morale ustvariti same.

Za to samooskrbo so bili odvisni od pogovorov. To so bili laični redovniki, ki so korne redovnike razbremenili težkega fizičnega dela.

Hidravlični inženiring

Mestna dvorišča

kanali in mlini,

Mreže poti

Upravljanje ribnika

Romanja

gozdovi

Samostani in uradne rezidence

Kamnolomi in opekarne

Kmetijstvo v Grangienu (specializirane velike kmetije)

Pridelovanje hmelja in pivovarne

sadje-zelenjava- in vinogradništvo

Pokrajina samostana Ebrach

Kako so cistercijani prišli iz Francije v Frankovsko?

Za ustanovitev samostana ni bila potrebna le dobra volja pristojnega škofa, ampak tudi domače plemstvo, ki je darovalo posest. Morimond so zasedli menihi iz nemškega (visokega) plemstva. Razumljivo je, da so zgodnji temelji šli v kraje, kjer so imeli menihi povezave.

Ebrach je bil ustanovljen leta 1127 - 'mati' Morimond je bil star 10 let - kot prva cisterna rudnika na desni strani Rena. Cistercijani so imeli odlične povezave med posvetnim in duhovnim plemstvom. Ustanovni opat Ebracha, Adam, je bil v stiku z Bernardom iz Clairvauxa, najslavnejšim in najvplivnejšim izmed vseh cistercijanov.

Bernhard von Clairvaux, podoba Vere, pribl. 1700, refektorij v opatiji Rein, detajl

Divjina ali kaj?

Prihajajoč iz Morimonda, je Adam in njegovih dvanajst bratov hodil po neprehodnem gozdu in počival v dolini Ebrach, ko je nenadoma iz podrasti izbruhnil ogromen merjasec, Adamu iztrgal opatovo palico in izginil v gozdu. Seveda so se menihi takoj podali v lov, nakar je divji prašič odvrigel palico ob živahni rečici. Menihi so ta dogodek vzeli za božje znamenje in se odločili, da na tem mestu zgradijo samostan.

V dolini Srednji Ebrach Adam in njegovi menihi niso stali le v »divjem« Steigerwaldu, ampak tudi sredi napetosti med dvema škofijema.

Od ustanovitve Bamberga leta 1007 je bil Würzburg upravičen do odškodnine. V tem kontekstu je kralj Würzburg leta 1023 uvedel prepoved divjih živali nad Steigerwaldom.

Cistercijani se pogosto nahajajo na mejah ozemelj. Primerni so za zavarovanje tega.

Samostansko zemljišče je daroval plemič Berno skupaj s svojima bratoma in sestrama Richwin in Bertrade. Donatorji so pogosto vstopali v »svoj« samostan kot bratje laiki. Številne donacije in pridobitve so kmalu razširile območje opatije Ebrach na lastno ozemlje z Mönchgau in Möncheigen.

Vsekakor pa ni šlo za »divje, zapuščeno območje, celo [...] brlog tatov«, kot se je v 18. stoletju izrazil opat Söllner.

Pokrajina samostana Ebrach

Lokacija samostana je bila dobro izbrana - naj bo to prek božjega navdihnjenega merjasca, prek pametnega opata Adama ali prek regionalnih in državnih omrežij ...

Srednja dolina Ebrach ima veliko povodje. Voda je bila poleg vseh neposrednih uporab najpomembnejši vir energije vse do sodobnega časa. Kjer je bilo potrebno veliko moči, so gradili mline.

V neposredni bližini so potekale pomembne prometne žile (na primer Hohe Straße od Würzburga do Bamberga).

Tik ob gradbišču samostana so bila bogata nahajališča kamna in gozdovi. Del donacije je bilo več naselij na tem območju.

Skratka: v asketski, samotni dolinski legi so bili na voljo gradbeni material, delavci in dobre povezave.

Od vasi do Grangie - puščave

V okolici Ebracha je mogoče najti številne nasebine, ki so bile po prihodu menihov opisane kot zapuščene. Na primer Bergtheim, Rombach, Kaltenklingen ali Horbei. Te puščave so včasih nadomeščene z lastno lastnino samostana, tako imenovanimi Grangiji. Primer tega je Winkelhof, ki je nastal iz naselja Winkele.

Ali so bile take preselitve izvajane sistematično, v smislu 'kmečke nasebine', v virih ni mogoče zaslediti. Osupljivo pa je kopičenje teh procesov v bližini cisterc.

Podlaga karte: © Podatki: geoportal.bayern.de, Bavarska geodetska uprava; v rdeči barvi potek visoke ceste Würzburg-Bamberg

Winkelhof z okoliškim ribnikom, foto: Dr. Birgit Kastner

Cistercijani žanjejo žito, detajl oltarja Bernhard Abbey Zwettl, Jörg Breu starejši. ä.

Inovacije v kmetijstvu

S cistercijani so se razširile tudi kulturne tehnike, kot sta plug s kolesi in tripolje. Pogosto so predstavljene tudi kmetijske dejavnosti. So del samopodobe reda.

Upodobitev cistercijanskega poljedelstva v Reiner Musterbuchu med drugim prikazuje plug s kolesi. ÖNB c. 507, 120 8-13, f 1v

Samostan kot središče

Začetki

Ne vemo, ali je ustanovitev Edelfrei Berna vključevala zgradbe in kako so živeli prvi menihi, medtem ko so gradili samostan. V času ustanovitve je verjetno stala majhna lesena cerkvica. Würzburški škof je že leta 1137, sedem let po ustanovitvi samostana, posvetil prvo kamnito cerkev.

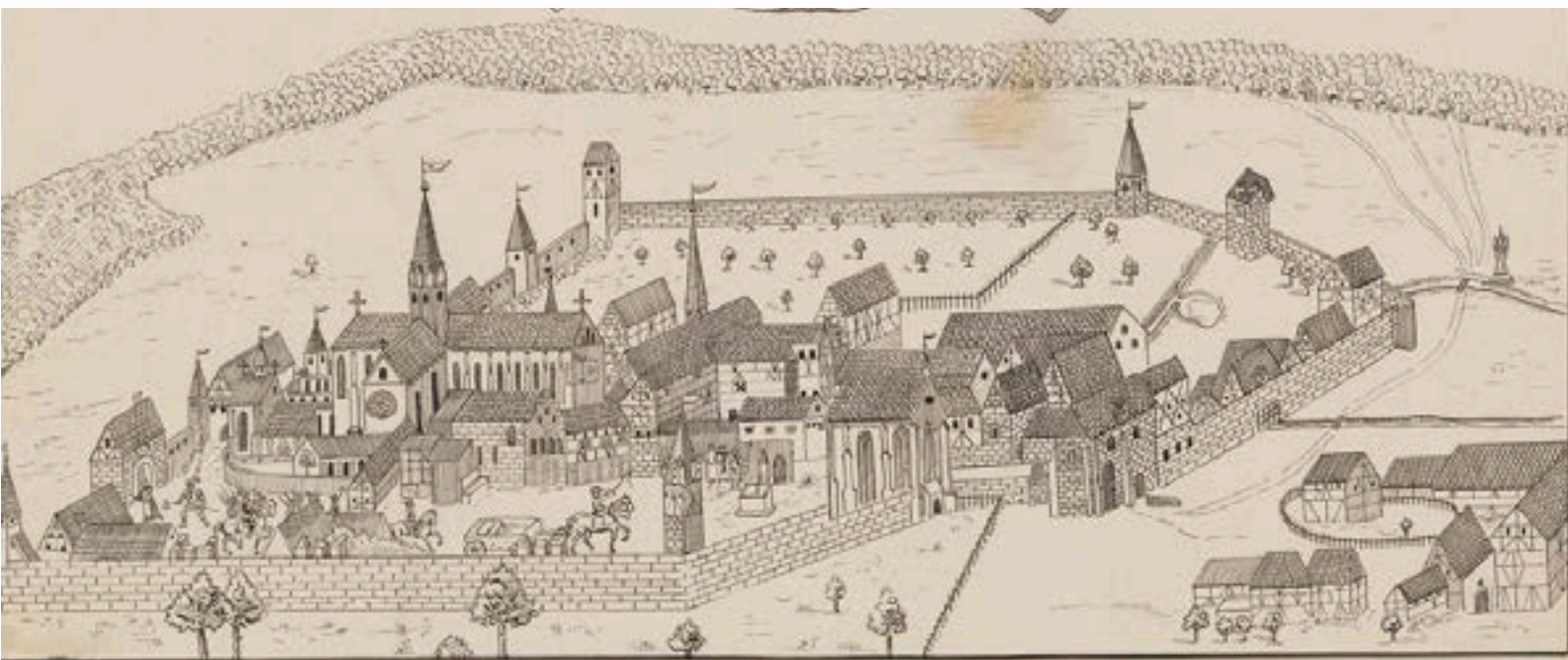
Leta 1200 so začeli graditi kapelo svetega Mihaela, ki obstaja še danes. Imela je tloris cerkve v obliki križa in impresivno velikost, vendar je bila mišljena le kot začasna rešitev.

Istega leta so položili temeljne kamne današnje samostanske cerkve. Mihaela je bila posvečena že leta 1207. Dokončanje velike gotske bazilike je trajalo do leta 1285.

Cistercijani zidajo samostansko cerkev. Maulbronn temeljna plošča, detajl.

Cerkev je zagotovo najpomembnejša stavba v samostanu, vendar je bila takšna cisterna samozadostna skupnost. To je pomenilo, da je bil hkrati duhovno središče, kmetijsko-obrtni proizvodni objekt, upravno središče in trgovski urad. Vse te funkcije se odražajo v gradbeni strukturi samostana. Tu boste našli skednje, delavnice, lope, skladišča, pa tudi knjižnico, spalnico, kuhinjo, obednico in križni hodnik. Srednjeveški samostan poznamo le po nekaj dvomljivo točnih ilustracijah.

*Die früh. Cisterzienser-Mönchsbau nach dem Bauernkrieg wiederhergestellt
(Chronik des Bischofs von Speyer Bd. I, 25 Tem. IV. pag. 102)*

Praviloma samostan

Samostansko premoženje je raslo z darovi in nakupi. Oblikujejo se pretežno zaprta ozemlja, na katerih si opatija združuje čim več pravic. Za izvajanje tega pravila so ustanovljena regionalna upravna središča, upravna sodišča. Tam sedijo predstavniki samostana. Tam podložniki plačujejo davke. Tam je pravici zadoščeno.

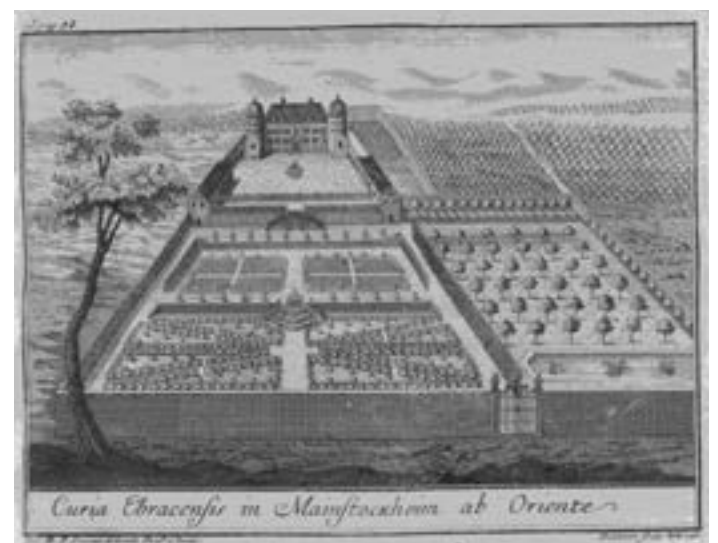
Vzhodno od Ebracha v smeri Bamberga je bil na primer Mönchherrnsdorf, dokler se upravni sedež ni preselil v pomembno romarsko mesto Burgwindheim. Skupaj z mestnimi sodišči so okrajna sodišča najpomembnejši predstavniki samostana. Danes največ govorimo o uradnih gradovih. Zakaj, postane jasno, ko zagledate zgradbe pred očmi.

Okoli leta 1700 najpomembnejši baročni arhitekti niso obnovili samo jedra mesta Ebrach in samostanskega kompleksa. Vsa upravna sodišča so bila spremenjena v reprezentativne baročne palače s pripadajočimi vrtovi.

Nič od tega se ni zgodilo zgolj iz estetskih razlogov. Namesto tega so zgradbe in bakrorezi, narejeni posebej zanje, služili kot dokaz zelene imperialne neposrednosti.

Würzburški princ-škof Friedrich Karl von Schönborn ni zaman dal v Würzburgu javno zažgati »Kratke zgodovine opatije Ebrach« opata Söllnerja, ki je vsebovala tudi gravure.

Söllnerjev opis samostana Ebrach kot čiste »divjine« in »brloga tatov«, dokler menihi niso prevzeli nadzora nad območjem, torej ni le projekcija cistercijanskega mita o divjini. Prav tako namerno prikriva starejše pravice in strukture.

Gravure uradnih gradov Ebrach iz Brevis Notitia, izbor.
Državna knjižnica Bamberg

EUROPEAN HERITAGE LABEL

ZNAK EVROPSKE DEDIŠČINE

CISTERSCAPES – CISTERCIAN LANDSCAPES CONNECTING EUROPE

The site unites 17 monastic landscapes in 5 European states. They represent the reform order of the Cistercians, which, after its foundation in 1098, rapidly developed into a European High Medieval network. Across Europe, Cistercians shared common principles to manage their estates. This unique combination of religious ideals with innovative science and agricultural practice very effectively promoted cultural and technical innovations. It has significantly shaped European cultural landscapes. As a European Heritage Label Site, Cisterscapes focusses on safeguarding this heritage for present day's generations.

CISTERSCAPES – CISTERCIJANSKE POKRAJINE POVEZUJEJO EVROPO

Spletna stran združuje 17 samostanskih pokrajin v petih evropskih državah. Predstavljajo reformni red cistercijanov, ki se je po ustanovitvi leta 1098 hitro razvil v evropsko visokosrednjeveško mrežo. Po vsej Evropi so cistercijani uporabljali skupna načela za upravljanje svojih posesti. Ta edinstvena kombinacija verskih idealov z inovativno znanostjo in kmetijsko prakso je zelo učinkovito spodbujala kulturne in tehnične inovacije. Pomembno je oblikovala evropske kulturne krajine. Kot območje z znakom evropske dediščine se Cisterscapes osredotoča na varovanje te dediščine za današnje generacije.

EUROPE STARTS HERE!

EVROPA SE ZAČNE TUKAJ!